

Matrix

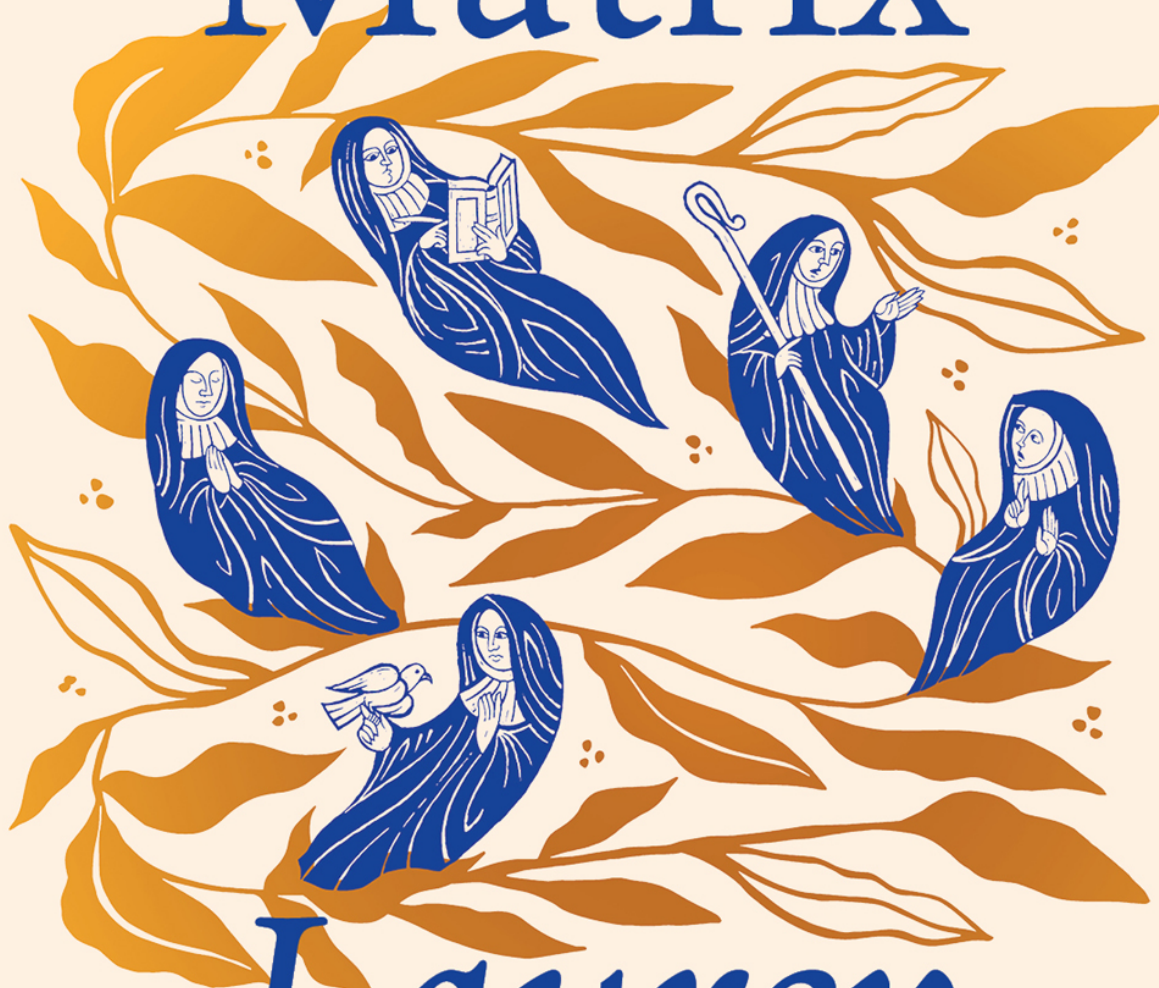

— *Lauren
Groff*

Traducció de Míriam Cano

 l'altra
editorial

Matrix

— *Lauren
Groff*

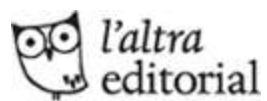
Traducció de Míriam Cano

Matrix

LAUREN GROFF

MATRIX

Traducció de Míriam Cano

Barcelona

Títol original: *Matrix*
© Lauren Groff, 2021

Imatge de la coberta: Fulles adaptades de «Windswept», una il·lustració original d'Elana Gabrielle
Figures il·lustrades per Joe MacLaren
Direcció artística de Henry Petrides

Primera edició: setembre del 2022

© de la traducció: Míriam Cano, 2022

© d'aquesta edició: L'Altra Editorial
Gran Via de les Corts Catalanes, 628, àtic 2a
08007 Barcelona
www.laltraeditorial.cat

Compost en Dante 12/15 per EditaPiaf
Producció de l'ePub: booqlab
ISBN: 978-84-125724-7-6

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra
requereix l'autorització prèvia i per escrit de L'Altra.
Tots els drets reservats.

Per a totes les meves germanes

U

I

Cavalca sola, bosc enllà. Amb disset anys, sota el plugim fred de març, la Maria, que ve de França.

Som al 1158 i el món arrossega el cansament de finals de Quaresma. Aviat serà Pasqua, enguany cau d'hora. Als camps, les llavors es despleguen sota el terra fred i fosc, preparades per foradar-lo cap a un aire més lliure. Veu l'abadia per primer cop, blanca i distant damunt d'un turó d'aquesta vall humida, els núvols s'alcen des de l'oceà i s'espremen contra les muntanyes en una pluja constant. La major part de l'any aquest lloc és de color maragda i safir, esclatant sota la humitat, amb ovelles, pinsans i tritons, bolets delicats que treuen el cap de dins la terra fèrtil, però ara, a les acaballes de l'hivern, tot és gris i ombrívol.

El seu vell cavall de guerra camina pesadament i un falconet tremola dins la gàbia de vímet que ella duu lligada al darrere.

El vent s'atura. Els arbres paren de moure's.

La Maria té la sensació que tot el paisatge l'observa mentre el travessa.

És alta, una donzella gegantina, i els colzes i els genolls, malgirbats, li surten enfora; la pluja fina es va acumulant i s'escola en rierols per la capa de pell de foca i li enfosqueix el vel verd fins a fer-lo tornar negre. Al seu rostre marcadament angeví no hi ha bellesa, només una fortalesa i una passió encara lliures. És humit de pluja, no de llàgrimes. Encara ha de plorar que l'hagin llançada als gossos.

Dos dies abans, la reina Elionor havia aparegut a la porta de la cambra de la Maria, tota pits i cabells daurats i pell de marta vorejant-li el vestit blau i

joies penjant-li de les orelles i els canells i un rosari brillant i un perfum prou fort per tombar una ànima. El seu propòsit sempre era desarmar els altres a còpia d'impressionar-los. Les seves dames de companyia es posaven rere seu, amagant els somriures. Entre aquelles traïdores hi havia la germanastra de la Maria, una bastarda de la corona, com ella, el resultat de l'erràtica luxúria paterna, però aquella criatura enfavada, un cop va comprendre els usos de la popularitat dins la cort, havia empal·lidit de por i fugit de tots els intents de la Maria per ser amiga seva. Un dia seria la princesa de Gal·les.

La Maria va fer una reverència maldestra i Elionor va entrar a l'habitació arrufant el nas.

La reina va dir que tenia notícies, ai, quines notícies tan meravelloses, quin alleujament. Acabava de rebre la dispensa papal, el pobre cavall s'hi havia deixat la pell i havia cavalcant ben ràpid per dur-l'hi de bon matí. Gràcies als seus esforços, els de la reina, dels darrers mesos, aquesta pobra Maria d'un no-lloc del Maine havia estat finalment nomenada priora d'una abadia reial. Quina meravella. Almenys ara sabien què fer-ne d'aquella germanastra estranya de la corona. Al final li havien trobat una utilitat, a la Maria.

Els ulls perfiladíssims de la reina es van quedar damunt d'ella durant una estona, aleshores es van moure cap al finestral que donava als jardins, amb els porticons ben oberts perquè la Maria, de puntetes, pogués mirar la gent que hi havia a fora.

Quan la Maria va poder moure els llavis, va dir, amb veu pastosa, que estava molt agraïda a la reina per la seva atenció esplendorosa, però que ai, ella no podia ser monja, n'era indigna i no tenia cap mena de vocació divina.

I era cert, l'educació religiosa que va rebre sempre li havia semblat una mica estúpida, si era tan plena de misteri i cerimònia, per què els nadons havien de néixer en pecat, per què havia de pregar a forces invisibles, per què Déu era una trinitat, per què ella, que sentia com la grandesa li corria per les venes, havia de ser considerada inferior pel fet que la primera dona fos creada d'una costella i es mengés una fruita i l'expulsessin de l'ociós Edèn? No tenia sentit. La seva fe s'havia torçat quan era molt petita; i s'aniria replegant cada cop més en ella mateixa fins a esdevenir una realitat pròpia, cairada i majestuosa.

Però als disset anys, en aquella cambra qualsevol de la cort de Westminster, no podia comparar-se a la reina elegant i amant de les històries que, tot i ser menuda, absorbia tota la llum, tots els pensaments del cap de la Maria, tot l'aire dels seus pulmons.

Elionor es va limitar a mirar la Maria i la Maria no s'havia sentit tan petita des de l'últim cop que havia vist, al Maine, les seves set ties amazones mortes, casades o al convent, i la seva mare agafant-li la mà i prement-la damunt l'ou que li creixia entre els pits, amb un gran somriure però amb llàgrimes als ulls, dient ai, reina, perdona'm, m'estic morint; i aquell cos fort, gran, reduït tan ràpidament a ossos, l'alè agre i després cap alè, i la Maria empenyent tota la seva vitalitat costelles avall, totes les seves pregàries, però el cor va restar aturat. L'amarga angoixa de la Maria de dotze anys al cementiri ventós i, encabat, els dos anys de soledat perquè sa mare va insistir a mantenir la seva mort en secret, per evitar que els coiots de la família es quedessin l'herència de la Maria així que ho sabessin, perquè ella era només una bastarda fruit d'una violació, sense dret a res; dos anys de soledat en què la Maria arplegava el que podia de la terra. Després, les peülles ressonant al pont llunyà i el viatge fins a Rouen i després a través del canal fins a la cort reial de la seva germanastra a Westminster, on la Maria va deixar tothom de pedra amb la seva empenta, la seva honestedat, el seu cos ossut i desmanegat, on va perdre els privilegis de la sang reial per culpa de les seves mancances.

Elionor va riure quan la Maria va declinar el seu oferiment, la va escarnir. Però però però. Que de debò es pensava que algun dia es casaria? Ella, que era carn de força pagerola? Tres caps massa alta, amb el caminar rude, la veu greu i terrible, les mans enormes i les disputes i la seva pràctica amb l'espasa? Quin espòs acceptaria la Maria, una criatura sense rastre de bellesa i ni tan sols la més elemental de les habilitats femenines? No, no, això era millor, ja feia temps que estava decidit, des de la tardor, i tota la família hi estava d'acord. La Maria sabia com administrar un gran patrimoni, sabia escriure en quatre idiomes, podia portar els llibres de comptes, ho va fer d'una manera admirable quan la seva mare va morir, malgrat ser només una tendra nena, i a més ho va fer tan bé que va aconseguir fer creure a tothom, durant dos anys, que era la seva difunta mare. Tot això per dir que, naturalment, l'abadia on la Maria faria

de priora era tan pobra que resulta que s'hi estaven morint de gana, quin drama. Uns anys abans van perdre el favor de la reina i des d'aleshores patien una gran pobresa. A més hi havia una epidèmia encara molt violenta. I Elionor no podia permetre que les monges d'una abadia reial passessin gana i es morissin d'una tos horrible. La faria quedar malament.

Els seus ulls freds perfilats de negre es van clavar en els de la Maria, que no tenia prou coratge per tornar-li la mirada. La reina li va demanar que tingués fe, que amb el temps seria una monja prou bona. Qualsevol que tingués ulls a la cara podia veure que sempre havia estat destinada a la sagrada virginitat.

Quan va dir això, les dames van esclafir a riure. La Maria hauria volgut preme'ls aquells becs refulgents fins a fer-les callar. Elionor va allargar-li mà, coberta d'anells. Va dir amb dolçor que la Maria havia d'aprendre a estimar la seva nova vida; que havia d'aprendre a aprofitar-la, ja que aquell era el desig tant de la reina com de Déu. Partiria l'endemà amb una escorta reial i la benedicció d'Elionor.

La Maria, sense saber què més fer, va agafar la petita mà blanca entre les seves mans aspres i la va besar. Per dins, lliurava una batalla. Volia posar-se aquella carn flonja dins la boca i mossegar-la fins a fer-li sang; volia arrencar-la del canell amb la seva daga i quedar-se-la dins el cosset per tota l'eternitat, com una relíquia.

La reina va sortir de la cambra. La Maria, atordida, se'n va anar al llit, al costat de la seva criada, la Cecília, que li va besar el cap, els llavis, el coll. La Cecília era franca i lleial com un gos. Estava furiosa i calumniava fluixet, dient que la reina era una llibertina fastigosa del sud, que només havia estat coronada com a reina la primera vegada quan els francesos van sembrar la ràbia i la segona per una plàtera d'asfixiants anguiles angleses,* que qualsevol se la podia endur al llit pel preu d'una cançó, que de fet només calia cantar una romança i ella ja s'apujava la faldilla, que si els seus fills no s'assemblaven entre ells era per alguna cosa, que el diable havia enviat la maldat a dins d'aquell cap reial, ai, si n'havia sentit d'històries fosques, la Cecília.

I finalment la Maria va recuperar-se del xoc i va dir a la seva serventa que es calmes, perquè el perfum de la reina encara surava dins l'habitació, com un fantasma vigilant.

Aleshores, el rostre fresc de la Cecília es va enlletgir de plors, tot ple de mocs i taques, i va començar a deixar anar la segona part. Va dir a la Maria que no l'acompanyaria a l'abadia. Que tot i que s'estimava molt la seva mestressa, era massa jove i encara li quedava molta vida per viure enterrada viva amb un grapat de monges de mirada morta. La Cecília estava feta per casar-se, mira quins malucs, podrien parir deu nadons robustos, a més no tenia els genolls forts i no estava feta per passar-se el dia agenollada pregant. Puja i baixa, puja i baixa tot el dia, com marmotes. Sí, l'endemà al matí la Cecília i la Maria se separarien.

I la Maria, que havia nascut amiga de la Cecília, la filla del cuiner de la casa familiar del Maine, aquella persona aspra que fins aleshores ho havia estat tot per a ella, amant i germana i criada i plaer i l'única ànima amorosa de tot Anglaterra, va entendre per fi que l'enviaven sola cap a la mort en vida.

La criada va somicar mentre repetia, una vegada i una altra, ai, dolça Maria, ai, el seu cor trencat.

A la qual cosa la Maria, allunyant-se'n, va dir que devia ser la forma més poc lleial de trencar.

Llavors es va aixecar i es va quedar dreta davant la finestra oberta que donava al jardí, cobert amb la seva capa de boira, sentint com el sol penetrava dins seu. Es va ficar a la boca els pinyols dels albercocs que havia robat a l'estiu dels arbres privats de la reina, perquè a la tardor i a l'hivern li agradava xuclar-ne l'amargor. Pel seu paisatge interior hi corria la calma del captard i, amb la foscor, es va tornar grotesc d'estranyesa.

I va sentir com tot l'amor fulgurant que havia omplert aquells anys a la cort d'Elionor a Anglaterra i que havia espolsat les dificultats i la soledat de la Maria amb una fina capa de llum es feia cada cop més feble. El primer dia a la cort de Westminster encara tenia els llavis salats de la travessa per mar quan va asseure's a sopar, aclaparada; i a la fi els llaüts i els oboès van sonar i Elionor va aparèixer a la porta, inflada amb les darreries de l'embaràs, el ventre i els pits, la galta dreta botida perquè aquell dia li havien arrencat un queixal, i es movia amb passes tan petites que semblava que llisqués com un cigne, i tenia aquell rostre que la Maria havia vist i estimat en somnis des que era petita. La llum de l'habitació es va convertir en una agulla que només il·luminava Elionor.

Aquest va ser el moment en què la Maria es va perdre. Aquella nit va tornar al llit amb la Cecília, que ja roncava, i la va sacsejar amb insistència perquè es despertés. La Maria hauria anat a buscar el grial, ocultat el seu sexe i cavalcat a la guerra i matat sense remordiments, s'hauria deixat portar per la crueltat amb el cap cot, hauria viscut pacientment entre els leprosos, hauria fet qualsevol d'aquestes coses si Elionor l'hi hagués demanat. Perquè era d'Elionor que fluïen totes les coses bones: la música i els riures i l'amor cortès, de la seva bellesa en sortia bellesa, perquè tothom sabia que la bellesa era la constatació externa del favor de Déu.

Fins i tot ara, que se l'han tret de sobre com si fos morralla, la Maria pensa, avergonyida, mentre cavalca fins a la trista i humida abadia, que encara ho faria.

Està aclaparada per la pobresa d'aquest lloc. Sota la pluja i el fred, els edificis s'apinyen, pàl·lids, al damunt del turó. És cert que Anglaterra és més pobra que França, que les ciutats són més petites i fosques i brutes, i la gent esquifida i coberta de penellons, però això és patètic fins i tot per ser Anglaterra: els edificis en ruïnes, les tanques que cauen, els rostolls de l'any passat fumejant al jardí. El cavall camina pesadament. El falconet gralla incòmode, traient el cap per sota de les ales. La Maria s'acosta lentament al cementiri. Tot el que li havien dit d'aquest lloc era que l'havia fundat una germana reial a qui havien fet santa feia segles i que la relíquia del seu dit mort podia curar furóncols; i que en els temps de les invasions daneses l'edifici va ser saquejat, que van violar les monges, que als marges del voltant de tant en tant encara s'hi poden trobar esquelets amb tatuatges de runes tan profunds que s'hi veu el traç gravat a les calaveres. I quan, a la fonda on havia passat la nit, la Maria havia dit vacil·lant el nom de l'abadia a la noia que li duia el sopar, ella s'havia quedat blanca i havia dit alguna cosa incomprendible i ràpida en anglès, però el to de la seva veu deixava clar que la gent de la contrada veia l'abadia com un lloc fosc i estrany i llastimós, un lloc que inspirava por. I així, la Maria havia acomiadat la seva escorta al poble per arribar sola a aquest lloc on moriria en vida tota sola.

Ara, sota el teix, compta catorze tombes noves, negres, brillants sota el plugim. Més tard sabrà que hi ha enterrats els cossos de dotze monges i dues

criatures oblades, mortes de fa només unes setmanes a causa d'una estranya malaltia que fa que la carn dels malalts es torni blava mentre se'ls neguen els pulmons; la que encara pateixen algunes de les monges, que fan xiulets en respirar i tussen sense parar durant la nit.

Hi ha boix grèvol damunt les tombes despullades i les baies vermelles són l'únic que lluu dèbilment sota la pluja, al món sencer, que no té cap més color.

Tot serà gris, pensa, la resta de la seva vida, grisa. Ànima grisa, cel gris, grisa terra de març, l'abadia blanc grisosa. Pobra Maria grisa. De la portalada de l'abadia en surten dues monges vestides amb hàbits de llana.

Mentre s'hi acosta, la Maria veu que una de les monges té un rostre suau, dels que no envelleixen, inflat, els ulls se li han tornat blancs amb núvols a dins. A la Maria no li han explicat gaires coses de l'abadia, però prou per saber que és l'abadessa Emme, a qui se li ha atorgat el do de la música interior com a consol per a la seva ceguesa. Ha sentit a dir que l'abadessa és completament boja, tot i que la seva és una bogeria amable.

L'altra monja té cara de nespra, la fruita groguenca, àcida, a què la gent d'aquest país estrany i humit anomena *openærs* o «culobert», per l'anus que Deu va creure convenient de prémer-li endins. És la subpriora Goda. L'han escollida amb presses, després que la priora i la subpriora es morissin a causa de la malaltia asfixiant, perquè era l'única monja que podia escriure llatí amb lletra llegible. El dot que els havia proposat la reina podia mantenir les monges vives durant una temporada, havia escrit la Goda a Elionor de mala gana; també es quedarien la bastarda Maria. A la carta de la Goda hi havia faltes d'ortografia greus.

La Maria atura el cavall a l'entrada i en baixa penosament. Intenta moure les cames, però han muntat trenta hores durant dos dies i ara no se'n sent els ossos de por i terror. Rellisca damunt el fang i els fems del cavall i cau de cara als peus de l'abadessa. L'Emme mira avall amb els seus ulls blancs, entreveient la forma de la nova priora contra el terra.

Amb una veu més cantada que parlada, deixa anar que la humilitat de la nova priora diu meravelles d'ella. Gràcies a la verge, estrella del mar, que ha enviat aquesta modesta i humil criatura reial per guiar i curar l'abadia de les

seves penúries, la malaltia de la tos, la gana. L'abadessa somriu lleugerament al no-res.

És la Goda qui ajuda la Maria a aixecar-se, murmurant quina sapastre que és aquesta noia, i que geganta, i quina fila tan peculiar que fa, tot i que aquesta roba és prou bona, o ho era abans que la fes malbé, però potser l'Ælfhild la pot fer neta fins que torni a semblar nova i algú, naturalment, l'ha de vendre, només les mànigues són una setmana de farina. Mentre diu tot això, arrossega la noia cap al vestíbul i l'abadessa les segueix. La Goda té l'aire ofès de qui s'amaga rere les cantonades per sentir-se criticar a ella mateixa i així tenir algun motiu per queixar-se.

A les finestres no hi ha vidres, només porticons de fusta coberts de tela encerada que deixen passar rajos prims de llum i, d'alguna manera, la calma de fora es fa més profunda dins la gran cambra amb la petita foguera de llenya que crema al centre. El terra no està cobert de jonc odorant; la pedra neta i freda brilla. Pel passadís, van sortint caps que l'escruten i després s'amaguen.

Arnes, pensa la Maria. Potser està delirant.

La Goda grata el fang amb les ungles, el deixa caure a terra i li enretira la tela bruta del cap a la Maria, punxant-la expressament amb les agulles. Una minyona porta un cossi d'aigua bullent. L'abadessa s'agenolla i li treu les sabatilles i les mitges enfangades dels peus congelats i els hi renta.

La Maria sent agulles clavant-se-li i una profunda cremor mentre els peus li retornen a la vida. És només ara, sota les mans amables de l'abadessa, que l'impacte es va esvaint. Aquest lloc descolorit deu ser l'altra vida, tot i que a les mans de l'abadessa, la Maria sent que torna a ser humana.

En veu baixa, li dona les gràcies per rentar-li els peus. No es mereix tanta amabilitat.

Però la Goda murmura que la Maria no és especial, que aquí renten els peus a tots els visitants, que no en té ni idea, que és a la Regla.

L'abadessa ordena a la Goda que marxi i l'envia a dir a les cuineres que els pugin el sopar a les cambres. La Goda se'n va, remugant.

L'abadessa diu a la Maria que no faci cas de la subpriora, perquè les aspiracions de la Goda se'n van anar en orris amb l'arribada de la Maria. La Goda, naturalment, és la filla d'una de les famílies més nobles d'Anglaterra,

una mica dels Berkeley, una mica dels Swinton, una mica dels Mildred, i no pot entendre que la germana bastarda d'un clan normand de grimpires robacorones pugui prendre-li el lloc a la jerarquia. Però naturalment, diu l'Emme, Elionor va reclamar la plaça per a la Maria i què havia de fer l'Emme davant la voluntat de la reina? A més, la Goda ho hauria fet molt malament. És més apta per menar els animals que cuida que no pas per menar les germanes, amb qui es baralla i a qui turmenta amb les seves esbroncades. L'abadessa eixuga els peus de la Maria amb un drap que havia estat blanc.

Condueix la Maria descalça damunt la pedra freda fins a les escales fosques. La cambra de l'abadessa és petita, amb pergamins i llibres aquí i allà que la Goda ha anat apilant sense gaire cura, però hi ha finestres cares fetes de banya transparent que omplen l'habitació d'una llum cerosa que la fa brillar. El falconet ja s'escalfa a prop de la petita llar de foc, una preciosa flama blava picotejant l'escorça blanca. A la taula parada hi ha una mica de menjar, rosegons foscos de pa de sègol amb una fina capa de mantega, vi de missa sense aigualir portat de Borgonya en temps millors, una sopa amb quatre rodanxes de nap a cada bol. L'abadessa explica a la Maria que passen gana, que les monges estan afamades, pobres, però que el patiment purifica l'ànima i fa que aquestes dones santes i dòcils siguin encara més santes als ulls de Déu. I almenys aquesta nit la Maria menjarà.

Contempla la Maria, mirant més enllà del seu cap amb els seus ulls ennuvolats i li pregunta què en sap de la vida d'una monja en una abadia. La Maria confessa que no en sap res de res. El menjar és insípid, o se l'ha menjat massa ràpid per trobar-hi cap gust. Encara té gana, els budells li ronquen. L'abadessa sent el soroll i somriu, i li allarga el seu pa amb mantega.

Bé, diu l'abadessa, segur que la Maria aprendrà de pressa, la reina no va dir que la nena tingués cap dèficit d'intel·ligència. Li explica les rutines diàries: matines a negra nit, laudes a l'alba, després prima, tèrcia, sexta, capítula, nones, vespres, col·lació, completa i a dormir. I entremig feina, silenci i contemplació. Només pleguen els cossos per pregar; l'ofici diari és pregària, la feixuga feina física també és pregària. El silenci de les monges és pregària, les lectures que escolten, pregària, la humilitat, pregària. I la pregària,

naturalment, és amor. Obediència, tasca, servitud: tot és una manifestació de l'amor envers el gran creador.

L'abadessa somriu serenament i, tot seguit, comença a cantar en veu alta i vibrant.

Però no, l'amor no és humiliació, l'amor és exaltació, pensa la Maria, ofesa. Sent que l'escàs sopar se li posa malament. La vida de les monges sembla tan infame com es pensava que seria.

L'abadessa interromp la cançó i diu que la Maria pot quedar-se el falconet i la resta de coses que du al bagul fins que faci els vots, moment en què tot el que tingui passarà a ser propietat de l'abadia. La Maria no en sap prou per entendre que aquest és un gran favor que no se li concedeix a ningú més.

Sona una campana enmig del captard humit. Completes. L'abadessa deixa que la Maria descansi a la seva cambra. La Maria sent les veus de les monges a la capella, cantant el *Nunc dimittis*, i es queda adormida. Quan es desperta, torna a tenir l'Emme davant seu, amarada de les glòries de l'ofici diví.

És l'hora del bany de la Maria, diu dolçament.

La Maria diu que gràcies, però que no li cal cap bany, que es va banyar al novembre, i l'abadessa riu i contesta que netejar el cos és també una forma de pregària i que, a l'abadia, les monges es banyen un cop al mes i els criats un cop cada dos mesos, perquè a Déu no li plauen les olors corporals.

D'entre les ombres de la cantonada de l'habitació en surt una ombra més fosca, una monja vella amb pèls llargs i blancs a la barbeta i la cara com si l'hi haguessin tallat d'un tronc. La banyera és a punt, diu la monja amb una veu queixosa i rabiüda. Té un accent anglès tan marcat que el seu francès sona com si mastegués còdols. La Maria fa un bot.

L'abadessa diu melancòlicament que no pot suportar que la gent surti del no-res i la sorprengui. Diu a la Maria que aquella és la *magistra*, la responsable de les novícies. El seu nom és germana Wevua. És una mica estrany, però com que la Maria ha estat consagrada com a verge a correuita a la catedral de la ciutat i, naturalment, ha arribat a l'abadia ja com a priora, encara és una novícia fins que no li donin l'hàbit i el vel. La Wevua és prou eficient amb les novícies. Els seus mètodes són durs, però sota la seva tutela, aprenen tan de pressa que poden prendre l'hàbit en un temps sorprenentment curt.

La *magistra* fa un gest amb el cap. Vessa rebuig envers la Maria i l'abadessa, una mena de vent espiritual. Té un caminar ara fort i ara dèbil, com un batec, perquè un cavall li va trepitjar el peu mentre estava en edat de créixer i li va esclafar els ossos i els nervis.

Vaig veure el peu quan va arribar a l'abadia, *oh*, ja fa dècades i l'hi vaig haver de rentar, quina mutilació tan horrible, diu l'abadessa, és d'això que estan fets els malsons.

Encara avui cou igual que les flames de l'infern, diu la Wevua amb satisfacció.

Les tres dones baixen a baix, a través del claustre fosc amb els peus descalços de la Maria damunt les pedres fredes i humides i el fang de les monges que venen del camp a rentar-se per a l'ofici diví. Al gran cossi de fusta que hi ha al racó més allunyat de la cambra, el vapor puja fantasmagòricament cap a l'aire humit i quiet. Quan s'hi acosten, senten una flaire d'herbes que puja tan fort que la Maria ha de respirar per la boca perquè el fàstic no la faci desmaiar. Les herbes són pels polls i les puces de què està infestat el pati, li explica la Wevua, com si mossegués les paraules amb les seves dents incisives. Penjarà la roba de la Maria a la latrina on les monges s'alleugen. L'olor d'amoníac del pixum mata les bestioles de la nit.

Les dues monges acaben de despullar la Maria, li treuen el vestit de seda fet a mida dels contorns de la seva mare, la roba interior. La Maria es tapa amb els seus braços desmanegats, que cremen de ràbia. La Wevua s'ajup per mirar de prop les parts de la noia, i hi posa la mà freda a sobre, dient que la nova priora és tan alta i refeta, amb les mans tan grosses i una veu tan greu i un rostre tan poc femení, que cal assegurar-se que sigui una dona i, un cop satisfeta de constatar que la Maria és el que diu que és, l'agafa per l'espatlla per fer-la entrar dins la banyera.

La Maria deixa caure els braços i mira la Wevua directament als ulls. La vella *magistra* fa una passa enrere.

L'abadessa diu suaument *oh*, la *magistra* ha exercit una violència innecessària sobre la noia. Tot seguit, assenyala la banyera amablement, mentre diu que de ben segur li semblarà un luxe després del llarg camí que ha fet. La Maria hi entra. Sent la cremor als turmells, al tou de la cama, als

genolls, a les cuixes, a les parts, al ventre, fins al pit, les aixelles, el coll. El tuf d'herbes se li enfila pels narius fins a arribar-li ben endins del cap.

La germana Wevua i l'abadessa es cobreixen les mans amb arpilleres, les amaren de sabó humit i freguen el cos de la Maria fins a fer-ne cucs de pell grisa; en alguns llocs, freguen fins a fer-li sang. I dins l'aigua calenta, entre l'escalfor i l'aclapament, enmig del cansament i l'angoixa, el cos de la Maria la traeix. Comença a sanglotar dins l'aigua, tot i que es va prometre que no ho faria, que carregaria tota aquella pèrdua amb fortalesa, prou de cort, prou Cecília, prou de futur, prou de colors, prou de mirar Elionor de lluny i sentir que el desig l'acompanya com un amic invisible. Somica a través dels cabells castanys trenats com si fossin un flagell humit, quan s'alça de l'escalfor cap al fred, mentre li eixuguen el cos ossut amb un tros de drap, mentre la vesteixen. La roba té una taca de color marró que va des del pit fins a les vores, segur que abans era d'una monja morta. Una brusa llarga que fa olor d'espígol i del cos d'algú altre, que cau fins just sota els genolls. La Wevua sembla enfadada quan diu a l'abadessa que és massa curta. L'escapulari també és massa curt. I naturalment també ho és la part de sota, cosa que vol dir que aquelles pobres cames hauran d'estar exposades al temps inclement de les acaballes de l'hivern, de l'aigüaneu i del vent.

L'abadessa sospira. Diu que demà la Ruth retallarà els pitjors hàbits sobrers i en cosirà els retalls a les vores de la brusa i a l'escapulari. La Maria rebrà tres mitges en compensació pel fred. Patirà, però el patiment és el destí de la humanitat i cada moment de patiment acosta el cos terrenal al tron del cel.

Amb les seves pròpies mans, l'abadessa cobreix el cap de la Maria amb la roba blanca de les novícies: la còfia, la toca, el vel, mentre la Wevua li apuja les mitges bruscament. Amb veu queixosa, diu que tampoc no hi haurà cap hàbit prou gran.

L'abadessa murmura alguna cosa sobre la pobra criatura, però després diu que bé, que què hi pot fer, ella? La reina encara no ha enviat el dot de la noia i no poden gastar gaire, ara mateix no té diners per fer cosir hàbits nous. A la qual cosa la Wevua li respon que la Maria no pot anar descalça, que ni els criats de l'abadia van descalços, és un pecat terrible fer anar descalça la nova

priora. L'abadessa respon que la Maria es vestirà amb la roba que duia posada quan va arribar i la Wevua diu que va venir amb un parell de sabatilles absurdes de pell de cabra, inservibles, imagina't la priora passejant-se pels camps fangosos, supervisant els horts, que congelats i molls tindria els peus, a estones, el fred que puja del fang la infectaria sencera i es moriria i aleshores haurien de carregar amb una bastarda reial morta a més a més de tots els problemes que ja tenien. La veu de l'abadessa perd la melodia i es torna tallant. Diu a la Wevua que cal afegir una pregària al servei de la nit perquè es faci el miracle de les sabates noves, però fins que el miracle no arribi, la Maria assumirà el seu destí, que de ben segur no és la pitjor de les privacions per les quals passa l'abadia ara mateix. La Maria nota que hi ha una vella hostilitat entre les dones, una guerra de patiment entre el peu mutilat i els ulls boirosos. Gruixuda de dècades, i visible, com els anells d'un arbre tallat.

L'abadessa es gira i camina decidida entre la foscor, mentre les altres dues van a les palpentes, fent passes insegures, tocant la paret, nit endins a través del claustre. L'abadessa torna a pujar les seves escales i, des de dalt, diu a la Maria que dormi bé, nova priora, perquè demà començarà la seva bona feina d'endreçar els pergamins i els llibres de comptes.

La Maria segueix la Wevua dins de la capella, on encara crema una espelma de cera d'abella. A causa de les penúries, l'abadia ha venut tots els ornaments i només hi queden els gravats a la fusta: cames escanyolides i ferides i cicatrius i sang i costelles, aquella vella història que se sap de memòria. Pugen les escales fosques cap al dormitori, on una sola llàntia il·lumina una filera de vint monges que ja dormen en llits estrets, vestides amb l'hàbit sencer, perquè potser serà aquesta nit que els Àngels de la Resurrecció tocaran les trompetes i han d'estar preparades per enlairar-se cap als braços celestials. Sembla que els ulls mirin la Maria, però els rostres que hi veu estan presos pel son, fingit o real. Se senten xiuxiuejos al final de la filera, una tos ronca. El vent bufà a través dels porticons foradats de les finestres, s'hi escolen flocs de neu que es fonen abans de tocar el terra. La Maria s'estira al llit que la Wevua li assenyala amb un gest. És massa alta per a aquest llit i no hi està còmoda fins que llisca cap avall per plegar els genolls i posar els peus a terra, que rep la pell del seu taló amb un fred implacable.

Ai, què no donaria per la gran bondat de la seva mare, el riure esvalotat que ho feia tot millor, la berbena del seu coll; però fa cinc anys que la seva mare és morta. O perquè la Cecília li escalfés el cos, per parlar de qualsevol cosa, per compartir el disgust de la Maria per aquest lloc gèlid i desagradable i així no haver-ho de suportar tota sola. Què en pensaria, la Cecília, d'aquest lloc, ella que, de petita, enmig de la brutícia i la ferum del galliner, va agafar un ou de sota la palla, vestida amb el davantal brut de la cuina i, amb la seva expressió més adusta, gronxant una galleda de cendres a mode d'encenser i entonant bajanades mentre jugaven a fer missa, va trencar l'ou dins la boca oberta de la Maria, encara calent de dins el cos de la seva mare, el cos i la sang barrejats com una sola cosa, i la Maria es va senyar i amb prou feines podia fer-se passar avall l'ou viscos i calent. Llavors la Cecília va alenar a la cara de la Maria, havia estat mastegant les peles de les pastanagues que havia estat pelant, i amb la seva llengua petita i dura va llepar el rovell que s'havia vessat a la barbata de la Maria. El seu cos era franc i savi, no hi havia intimitat entre els servents, on ella va aprendre aquesta mena d'arts. L'escalfor, la descoberta endins d'aquella noia corpulenta i rotunda amb palla als cabells. El batec del seu cos damunt del de la Maria.

La Maria s'agafa les mans, però són fredes i ossudes, no són les de la Cecília.

A poc a poc, el dormitori s'escalfa amb la respiració i la calor corporal de les monges. A fora el vent udola, solitari. La Maria para de tremolar. No tornarà a dormir mai més, pensa. I llavors s'adorm.

De seguida té un somni molt viu. Un record, un moll vaporós i humit i el mar al darrere, brillant pel reflex del sol. Una calor seca i dolorosa i les boques dels peixos cridant en silenci dins les xarxes, una multitud, dones amb pots de ceràmica damunt del cap, fa olor de podrit de sang de cossos de fum de sal. Els nens neden a sota, a través dels foscos matolls de cames. Arreu, la túnica blanca i la creu vermella dels croats. Guirigall de veus en llengües incomprensibles, flautes llunyanes, els gemecs de la fusta, la bufetada de les onades. Sota els seus malucs, la sensació d'unes espatlles fortes, una dona li aguanta amb fermesa les cuixes de nena, oh, és la seva mare. Un cercle emergeix de la boira. Al bell mig hi ha una dona despullada, brillant sota el sol,